

Заруцька О.П.

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Університет митної справи та фінансів

Пономарьова О.Б.

старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Університет митної справи та фінансів

Zarutska Olena, Ponomarova Oksana

University of Customs and Finance

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА НА ЗАХИСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

BANKING SYSTEM IN DEFENSE OF FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

У статті досліджено зміни структури активів та пасивів банківської системи та перерозподіл ресурсів між групами банків протягом 2022 року, під впливом значних стрес-факторів війни. Після скорочення обсягів ресурсів у перші місяці, відбулося активне їх відновлення та певні структурні зміни. Протягом 2022 року різні агрегати активів та пасивів банківської системи зростали нерівномірно. У структурі активів збільшилася частка інвестиційного портфелю. У зобов'язаннях зросла питома вага ресурсів до запитання. Частка державних банків зростає швидше, ніж банків з іноземним капіталом. Банки українських акціонерів є меншими за розміром та мають уповільнену динаміку зростання. У статті розглядаються тенденції розвитку найбільших банків України. Дослідження бізнес-моделей банків-лідерів є важливим індикатором фінансової безпеки, враховуючи велику концентрацію банківської системи. В умовах великих руйнівних чинників 2022 року, банківська система забезпечила виконання основних функцій. Банки здійснюють підкріплення економіки готівковими та безготівковими коштами. Фінансові установи успішно проводять розрахунки, обслуговують рахунки клієнтів, надають різноманітні послуги, попри підвищені операційні ризики. Серед проблемних питань діяльності банківської системи на початку 2023 року – скорочення кредитних операцій банків та погіршення якості кредитного портфелю. Якість кредитного портфелю проаналізована у різних групах банків та у найбільших банках системи.

Ключові слова: банківська система, профіль ризиків банків, фінансова безпека країни, ресурсна база банків, активні операції банків, фінансовий стан банку.

The article examines changes in the structure of banking system assets during 2022 under the influence of significant stress factors. After the reduction of the amount of resources in the first months of the war, there was an active restoration of them and certain changes in the structure of assets and liabilities of banks. During the year, various aggregates of assets and liabilities of the banking system grew unevenly. In the structure of assets, the share of the investment portfolio is growing rapidly. In liabilities, the specific weight of resources to the question increases. The share of state-owned banks grew faster than that of banks with foreign capital. Banks of Ukrainian shareholders are smaller in size and have slower growth dynamics. The article examines the development trends of the largest banks of Ukraine. Examining the business model of the leaders is very important because the concentration in the banking system has been increasing for many years in a row. The risks of the largest banks determine the financial condition of the system. The strengthening of the influence of external factors is reflected in the quality and structure of assets and liabilities of banks, as well as in the general condition of the banking system. The most important tasks of Ukrainian banks in the modern realities of instability are the identification, assessment, monitoring, control and management of risks. In the conditions of major disruptive factors in 2022, the banking system ensured the performance of its main functions. Banks support the economy with cash and non-cash funds. Financial institutions successfully carry out calculations, service customer accounts, provide various services, despite increased operational risks. Among the problematic issues of the banking system at the beginning of 2023 is the reduction of credit operations of banks and the deterioration of the quality of the loan portfolio. The quality of the loan portfolio was analyzed in different groups of banks and in the largest banks of the system.

Key words: banking system, risk profile of banks, financial security of the country, resource base of banks, active operations of banks, financial condition of the bank.

Постановка проблеми. Протягом 2022 року банківська система перебувала під впливом значних стрес-факторів, які призвели до певних структурних перетворень та необхідності адаптації банківських

бізнес-моделей. Усі види ризиків змінювалися, особливо зросли кредитний та операційний ризик. Під впливом стрес-факторів постійно змінюється структура залучених та розміщених ресурсів банків,

структура доходів та витрат. Дослідження профілю ризиків банків та ефективність управління ними є надзвичайно важливим завданням Національного банку України та кожного банку. Аналіз сучасного стану банківських ризиків, їх впливу на фінансову безпеку банків є важливою науковою та практичною проблемою. В умовах воєнних стрес-факторів актуальність цієї проблеми зростає

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань оцінювання банківських ризиків присвячено ряд робіт зарубіжних і вітчизняних учених. Серед сучасних робіт, присвячених проблемі можна згадати роботи таких вчених-економістів: Н.М. Думенко [7], Н.І. Демчук [6], А.А. Абахтімова [6], Д.М. Гриджук [4], О.Д. Вовчак [2], І.А. Канцір [2], Д.П. Волкова [3], О.О. Карась О.О. [8], В.В. Бобиль [1], М.О. Губи [5], В.В. Коваленко [11], С.М. Фроста [12], М.Г. Марич [9], А.В. Марич [9], Ю.А. Потійко [10].

Загальну характеристику та класифікацію банківських ризиків подано у працях В.В. Бобиль [1], Д.М. Гриджук [4], В.В. Коваленко [11], О.О. Карась [8], Н.М. Думенко [7]. Роботи науковців О.Д. Вовчак [2], І.А. Канцір [2], Д.П. Волкова [3], М.О. Губи [5] присвячені проблемам контролю, попередженню та усуненню банківських ризиків. Проблематику фінансових ризиків розглянув С.М. Фрост [12], розгорнуту класифікацію фінансових ризиків банківських установ навів Ю.А. Потійко [10]. Особливості управління ризиками банківських установ подано у працях Н.І. Демчук [6], А.А. Абахтімова [6], М.Г. Марич [9], А.В. Марич [9].

Враховуючи постійні зміни внутрішніх та зовнішніх умов діяльності банків, дослідження банківських ризиків залишається важливою науковою і практичною задачею. Фінансова стійкість банківської системи підтримує фінансову безпеку країни. З погляду науковців, загрозами фінансової безпеки є загрози безперервності роботи усіх її складових. Але, не дивлячись на ґрунтовні напрацювання науковців, проблема забезпечення фінансової безпеки банку є достатньо суттєвою та залишається недостатньо розкритою, саме тому потребує подальших досліджень.

Метою статті є аналіз зміни структури активів та зобов'язань банків різних груп та їх впливу на профіль ризиків вітчизняних банків в умовах війни. Протягом 2022 року визначилися зростаючі проблеми, пов'язані із підвищеними ризиками та дисбалансом залучених і розміщених ресурсів. Порівняння ключових характеристик структури та якості активів банківської системи в розрізі банків дозволяє оцінити важливість змін та їх вплив на фінансову безпеку країни.

Виклад основного матеріалу. На початку 2022 року банківська система України складалася з 71 банків із сукупними активами 2045 млрд.грн. Внаслідок війни відбулося суттєве скорочення ме-

режі банківських відділень у регіонах активних бойових дій, що призвело до зменшення системи на 20%. Натомість банківські установи організовують роботу мобільних відділень з метою наближення послуг до клієнтів. Кількість активних платіжних карток скоротилася у 1–2 кварталах, але наприкінці 2022 року перевищила показник початку року. Банківська система підтримує безперервну роботу елементів фінансової системи та фінансову безпеку країни. У той же час, зміни обсягів залучених і розміщених коштів клієнтів створюють зворотній вплив на фінансовий стан банківської системи.

Розглянемо зміни структури системи протягом 2022 року. Національний банк України розподіляє банківську систему на три великі групи: банки з державною часткою, банки іноземних банківських груп та банки з приватним капіталом, який належить резидентам України. На чотири державні банки за станом на 01.01.2022 припадало 47% активів банківської системи. Державні банки є найбільшими у країні і належать до групи системно важливих за класифікацією Національного банку України. Група банків з іноземним капіталом на 01.01.2022 складалася з 20 банків із часткою у сукупних активах на рівні 31%. Третя частина, банки з приватним капіталом, складалася з найбільшої кількості, 67 банків, хоча їх доля в активах була та залишається найменшою. За станом на 01.01.2022 вона дорівнювала 22%.

За станом на 1 січня 2023 року сукупні активи банківської системи зросли до 2394 млрд. грн., на 15%. Частка державних банків зросла до 51%, а їх кількість залишилася незмінною. Група з іноземним капіталом зменшилася на 2 банки, що належали країні-агресору (АТ «МР БАНК» та ПАТ «Промінвестбанк»). Частка банків даної групи складає 30%, майже як на початку 2022 року. Українські приватні банки також скоротилися за рік на два банки (АТ «МЕГАБАНК», АТ «БАНК СІЧ»), а їх частка скоротилася до 20%. На рис. 1 відображено динаміку зростання чистих активів банківської системи за групами банків.

Проаналізуємо структуру чистих активів банківської системи у розрізі основних складових. Слід враховувати, що приріст валюти балансу банків залежить від курсу валют, оскільки навіть при незмінних обсягах активів в іноземній валюті, перерахунок її у еквівалент гривні, призводить до сукупного зростання обсягів активів. Динаміка зростання активів частково пояснюється також темпами інфляції. Структурні перетворення активів відображають внутрішні процеси пристосування бізнес-моделей банків до зовнішніх умов.

У табл. 1 наведено обсяги основних агрегатів банківських активів та зміну структури протягом 2022 року.

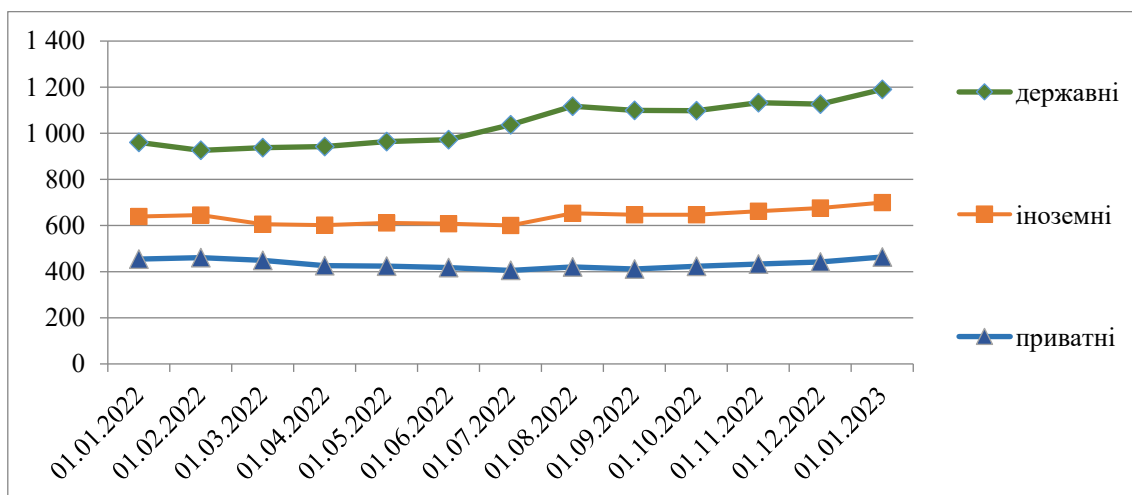

Рис. 1. Динаміка активів банків України у 2022 році (млрд. грн.)

Таблиця 1

Структура активів банківської системи

Показники, млрд.грн.	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023
Кредитний портфель	767	795	753	744	688
Цінні папери	651	560	592	638	825
Міжбанківські кредити	232	198	264	319	365
Інші активи	403	417	434	466	476
Разом	2 054	1 970	2 043	2 168	2 354

Традиційно кредитний портфель займає найбільшу частку в активах більшості банківських систем. Саме кредити виступають головним джерелом доходів банків. Кредитні операції банків забезпечують фінансову підтримку економічних суб'єктів, що визначає їх провідну роль у фінансовій безпеці держави. У структурі активів банківської системи України частка кредитного портфелю поступово скорочується та поступається місцем портфелю цінних паперів. В умовах війни попит на кредити значно скоротився. Потенційні позичальники стикаються із умовами високої невизначеності та ризиків. Процентна ставка, за якою банки залучають ресурси і яку вони можуть запропонувати позичальникам, є досить високою для реального бізнесу. Зростання непрацюючих активів створює загрози для фінансової стійкості банківської системи.

На початку 2022 року кредитний портфель займав 37% у чистих активах, а на 01.01.23 скоротився до 29%. Портфель цінних паперів мав тенденцію до зростання протягом кількох останніх років. Протягом 2022 року його зростання продовжилось. За станом на 1 січня 2022 року цінні папери займали 32% у чистих активах та за рік зросли до рівня 35%. Розмір портфелю цінних паперів перевищив кредитний портфель. Переважну більшість цінних паперів, які обліковуються в активах українських

банках, складають державні цінні папери – ОВДП, військові облігації тощо. Державні цінні папери належать до низькоризикових активів, що пояснює зацікавленість банків уникати підвищених кредитних ризиків у часи війни.

Обсяг розміщених міжбанківських кредитів протягом року коливався і склав 11% на 01.01.22 та збільшився до 15% на 01.01.23. Банки використовують альтернативні напрямки розміщення коштів із меншими ризиками, ніж кредитування прямих позичальників. Підвищені кредитні ризики призводять також до надлишкових високоліквідних активів в структурі інших активів.

Розглянемо структуру активів банків кожної групи. Частка кредитного портфелю у структурі активів державних банків є найменшою. За рік показник скоротився з 28 до 25%. У активах приватних банків кредитний портфель зменшився з 41 до 32%, у банках з іноземним капіталом – з 49 до 34%. Тобто динаміка скорочення частки кредитних операцій притаманна банкам кожної групи, хоча в абсолютному вимірі кредитний портфель державних банків за рік зростає. Динаміка абсолютного обсягу кредитного портфелю за групами банків відображена на рис. 2.

Інвестиційний портфель банків за 2022 рік збільшився у всіх групах банків. Динаміка зростання показника відображена на Рис.3. Частка цінних па-

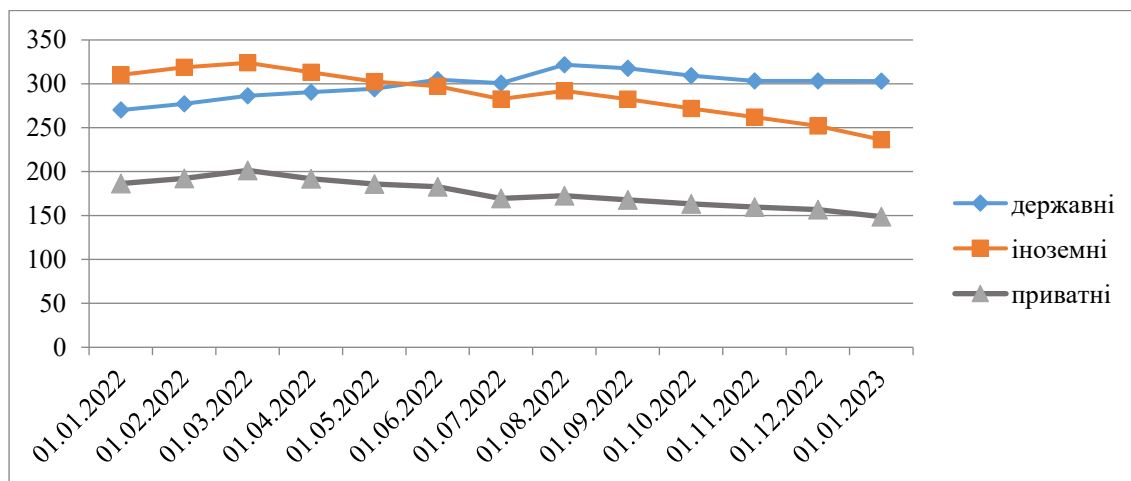

Рис. 2. Динаміка кредитного портфелю банків України у 2022 році (млрд. грн.)

перів державних банків залишилися на рівні 35%. У банках з приватним українським капіталом частка цінних паперів зростає з 37 до 39%. Найбільший приріст у процентному відношенні, від 23 до 33%, спостерігається у банках з іноземним капіталом. Розмір портфелю державних банків у абсолютному значенні суттєво перевищує інші групи.

Таким чином, концентрація активів у державних цінних паперах зростає у всіх групах банків. Як і будь-яка концентрація активів, вона викликає занепокоєння, зважаючи на альтернативне до кредитування, використання ресурсів. Вже у 2022 році більшість банків стикнулися із процентними ризиками через десинхронізацію зміни облікової ставки та доходності ОВДП. Проблема зростання частки активів банків, розміщених у цінних паперах, негативно впливає на фінансову безпеку банківської системи.

Оцінити особливості бізнес-моделей банків України можливо за допомогою співставлення

структури активів, пасивів, доходів та витрат найбільших банків.

Порівняння динаміки головних агрегатів активів 11 найбільших українських банків різних груп свідчить про однакову динаміку повільного зростання розміру кредитного портфелю державних банків (АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укргазбанк») та повільного скорочення інших банків. Найбільше скорочення активів та кредитного портфелю у 2022 році демонстрував АТ «Сенс Банк» (колишній Альфа Банк), причиною чого були репутаційні ризики. Динаміка показника наведена у табл. 2.

Таким чином, державні банки продовжують забезпечувати кредитну підтримку економіки в умовах підвищених кредитних ризиків. Оцінити кредитний ризик можливо за допомогою показника відношення резервів під кредитні ризики до розміру чистих активів банків. Великий розмір резервів свідчить про необхідність перекривати підвищений ризик, тому

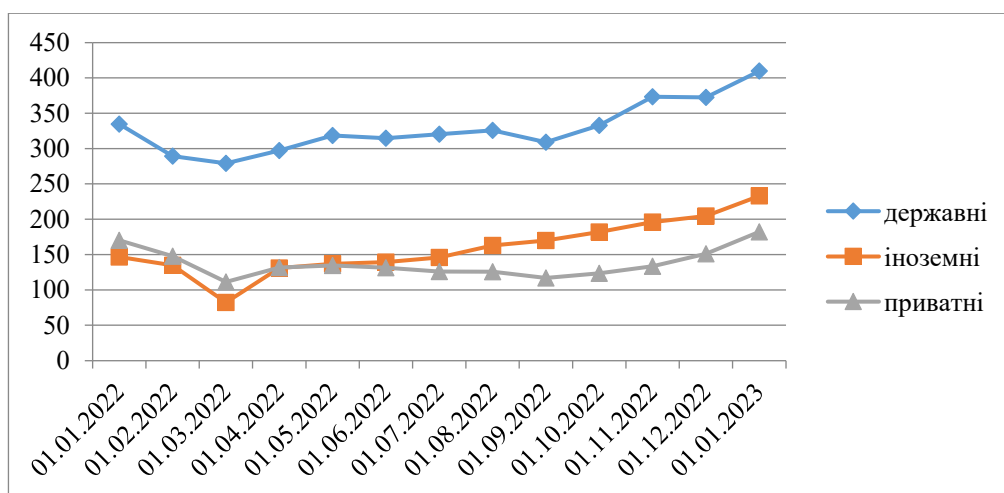

Рис. 3. Динаміка портфелю цінних паперів банків України у 2022 році (млрд. грн.)

Динаміка кредитного портфелю найбільших банків України

№	Показники, млрд. грн.	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023
1	АТ КБ «ПриватБанк»	70	76	78	74	71
2	АТ «Ощадбанк»	75	75	78	83	83
3	АТ «Укресімбанк»	69	78	79	83	83
4	АБ «Укргазбанк»	56	61	66	69	65
5	АТ «Райффайзен Банк»	69	72	68	70	62
6	АТ «Сенс Банк»	60	62	53	51	43
7	АТ «УКРСИББАНК»	28	29	24	21	16
8	АТ «ОТП БАНК»	40	42	36	34	30
9	АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	34	38	32	31	27
10	АТ «ПУМБ»	53	54	51	50	44
11	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	26	25	22	20	21

динаміка даного показника якості активів надає корисну інформацію.

Сума резервів під кредитні ризики у АТ КБ «ПриватБанк» перевищує рівень інших банків, оскільки на етапі націоналізації банку у 2016 році основна частина кредитного портфелю була погашена за рахунок створених резервів. Після цього банк поступово збільшував кредитний портфель та повертав збитки минулих років і розформовував резерви. Протягом 2022 року показник якості активів поступово скорочувався з 43 до 34%, що значно перевищує середній рівень системи.

Показник відношення резервів під кредитні ризики до чистих активів АТ «Ощадбанк» та АБ «Укргазбанк» за 2022 рік збільшився з 6 до 10%. В АТ «Укресімбанк» показник залишився на рівні 9%.

Якість активів банків з іноземним капіталом є значно вищою, хоча відбувається їх поступове погіршення. Показник відношення резервів під кредитні ризики до чистих активів АТ «Райффайзен Банк» протягом 2022 року збільшився з 2 до 6%, АТ «УКРСИББАНК» – з 2 до 4%, АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» – з 3 до 9%, АТ «ОТП БАНК» – з 5 до

10%. Найбільше погіршення якості активів спостерігалось у проблемного АТ «Сенс Банк» (колишній Альфа Банк) – з 8 до 28%.

Якість активів банків з українським капіталом також погіршувалася протягом 2022 року. Показник відношення резервів під кредитні ризики до чистих активів АТ «ПУМБ» збільшився з 5 до 14%, АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» – з 5 до 10%.

В умовах погіршення якості активів кредитний портфель незначно зростає лише у державних банках. Питома вага кредитного портфелю скорочується у всіх групах банків.

Приріст портфелю цінних паперів найбільшого державного банку АТ КБ «ПриватБанк» випереджає інші банки. За рік портфель банку збільшився на 57%, як показано у табл. 3.

Серед інших державних банків зростання портфелю цінних паперів не спостерігалось. Навпаки, портфель цінних паперів АТ «Укресімбанк» та АБ «Укргазбанк» протягом 2022 року дещо скоротився, при одночасному зростанні їх кредитного портфелю. Банки з іноземним капіталом збільшили обсяг цінних паперів, але у порівнянні з АТ КБ «ПриватБанк», цей приріст не є значним.

Таблиця 3

Динаміка інвестиційного портфелю найбільших банків України

№	Показники, млрд. грн.	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023
1	АТ КБ «ПриватБанк»	155	134	179	198	244
2	АТ «Ощадбанк»	86	81	73	67	89
3	АТ «Укресімбанк»	59	46	41	42	47
4	АБ «Укргазбанк»	34	36	27	26	30
5	АТ «Райффайзен Банк»	20	25	29	38	50
6	АТ «Сенс Банк»	24	19	16	12	12
7	АТ «УКРСИББАНК»	16	23	29	35	45
8	АТ «ОТП БАНК»	15	16	16	21	33
9	АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	9	14	16	21	28
10	АТ «ПУМБ»	32	20	25	24	38
11	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	20	22	23	27	34

Серед банків другої групи лише АТ «Сенс Банк» скоротив інвестиційний портфель. Загальне скорочення всіх видів активів даного банку стало наслідком відтоку залучених коштів. Найбільші банки з українським капіталом також збільшили інвестиційний портфель.

У продовження аналізу динаміки показників, які характеризують бізнес-модель, розглянемо обсяги основних агрегатів банківських пасивів та зміну структури протягом 2022 року, наведені у табл. 4.

Ресурси банківської системи скоротилися у першому кварталі 2022 року. Далі розпочалося зростання коштів, залучених у юридичних та фізичних осіб. Сукупний капітал банків України скоротився протягом 2022 року, що негативно характеризує можливість системи поглинати ризики, які мають тенденцію до зростання.

Як свідчить співвідношення зобов'язань банків, основними ресурсами системи є кошти суб'єктів господарювання та фізичних осіб. На рис. 4 наведено динаміку залучених коштів суб'єктів господарювання. На відміну від агрегатів активів, де лідерські позиції займали державні банки, кошти юридичних осіб переважають у банках з іноземними акціонерами. Динаміка поступового зростання спостерігається у кожній групі банків. При цьому зберігається

співвідношення відповідних зобов'язань: найбільший рівень у банків з іноземним капіталом, найменший – у банках з приватним українським капіталом. Державні банки займають проміжне значення.

На рис. 5 наведено співвідношення зобов'язань фізичних осіб у банках трьох основних груп. На відміну від пропорцій з розподілу коштів юридичних осіб, державні банки займають позицію лідера. Обсяги відповідних зобов'язань державних банків суттєво перевищують інші групи. У групах банків з іноземним капіталом та приватним українським капіталом приріст коштів фізичних осіб у 2022 році був незначним.

Порівняння динаміки залучених коштів юридичних осіб у найбільших банках наведено у табл. 5. За станом на 01.01.23 АТ КБ «ПриватБанк» залишається лідером за даною групою зобов'язань, із тенденцією до їх прискореного зростання. Більшість інших банків мають зростаючу динаміку зобов'язань юридичних осіб, хоча темпи такого зростання є меншими, ніж у банка-лідера. Протягом 2022 року кошти юридичних осіб скоротилися у АТ «Сенс Банк» та дещо скоротилися у АТ «Ощадбанк». Як показує табл. 4, даний вид ресурсів займає найбільшу частку у зобов'язаннях банків. За станом на 01.01.23 кошти фізичних та юридичних осіб у банківських пасивах

Таблиця 4

Структура пасивів банківської системи

Показники, млрд. грн.	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023
Кошти суб'єктів господарювання	800	713	763	838	943
Кошти фізичних осіб	727	768	787	861	934
Міжбанківські кредити	132	144	103	86	59
Інші зобов'язання	140	137	159	171	199
Капітал	256	208	231	212	219
Разом	2 054	1 970	2 043	2 168	2 354

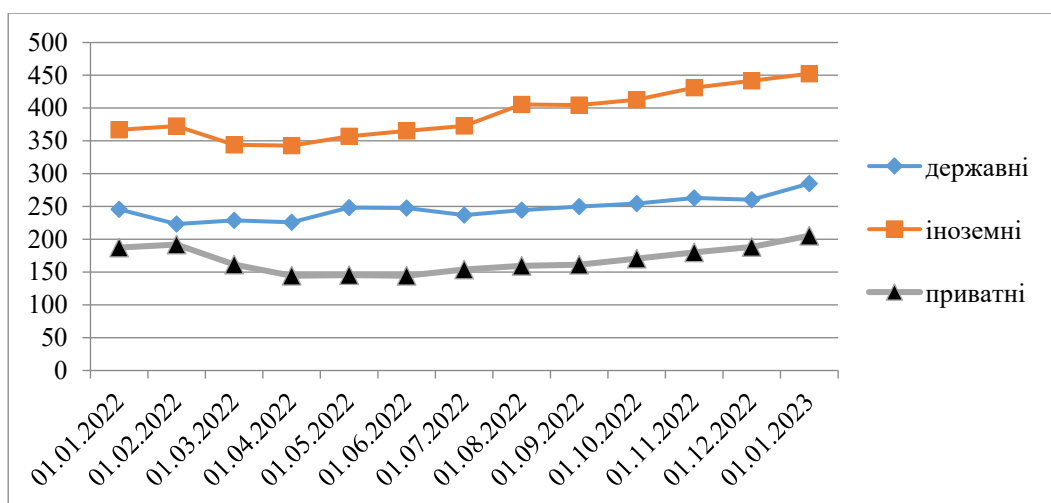

Рис. 4. Динаміка зобов'язань суб'єктів господарювання у 2022 році (млрд. грн.)

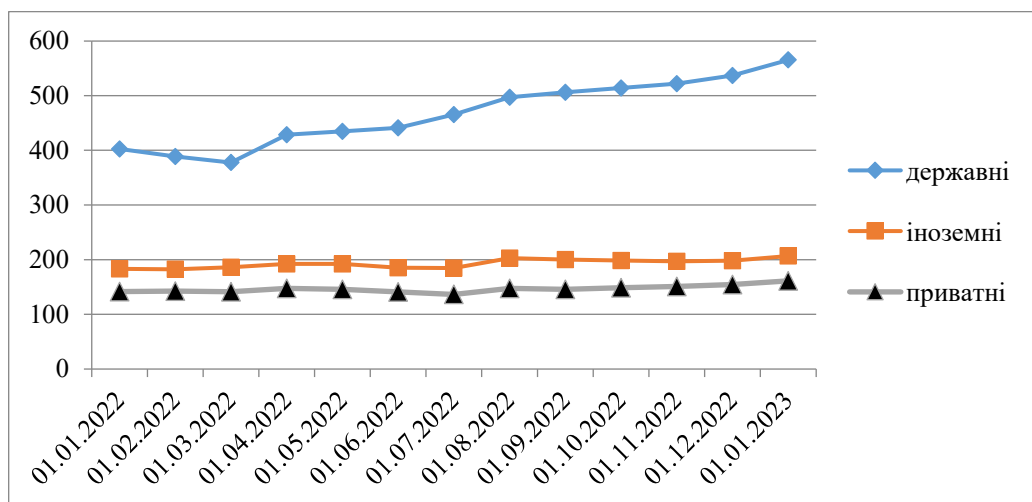

Рис. 5. Динаміка зобов'язань фізичних осіб у 2022 році (млрд. грн.)

Таблиця 5

Динаміка коштів юридичних осіб у найбільших банках України

№	Показники, млрд. грн.	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023
1	АТ КБ «ПриватБанк»	95	92	104	114	130
2	АТ «Ощадбанк»	67	65	55	54	62
3	АТ «Укресімбанк»	84	69	78	87	92
4	АБ «УКРГАЗБАНК»	69	60	72	84	80
5	АТ «Райффайзен Банк»	64	65	72	77	86
6	АТ «Сенс Банк»	41	24	23	21	18
7	АТ «УКРСИББАНК»	38	40	44	48	57
8	АТ «ОТП БАНК»	36	37	39	42	52
9	АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	34	41	39	43	49
10	АТ «ПУМБ»	46	38	42	45	52
11	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	9	9	11	15	20

майже зрівнялися і займають по 44% у сукупних зобов'язаннях.

Кошти фізичних осіб розподілені між банками ще більш нерівномірно. Як показує рис. 5, найбільшу частку цих зобов'язань залучили державні банки. У Таблиці 6 наведено розподіл коштів між найбільшими банками, який демонструє лідерські позиції АТ КБ «ПриватБанк». За станом на 1 січня 2022 року банк займав 31% у загальних обсягах залучених коштів фізичних осіб. На 01.01.23 ця частка зросла до 36%. Найбільший банк України багато років належить до соціально важливих, за класифікацію Національного банку України. Процес подальшої концентрації вкладів у найбільшому банку потребує підвищеної уваги до фінансового його стану.

Друге місце за темпами зростання коштів фізичних осіб займає АТ «Ощадбанк». Причиною зростання коштів у цих державних банках із розвинутою мережею відділень та банкоматів, є зосередження соціальних та інших виплат. Інші банки мають

уповільнену динаміку зростання, за виключенням АТ «Сенс Банк», який протягом року працював в умовах підвищених репутаційних ризиків.

Розподіл банківських зобов'язань до 2022 року концентрувався на найбільших банках, що належали групам державних та іноземних банків. Протягом 2022 року концентрація продовжила зростати на користь державних банків. Слід враховувати, що більшість залучених ресурсів мають короткостроковий термін. За станом на 01.01.23 кошти на вимогу складають 83% у зобов'язаннях суб'єктів господарювання. У коштах фізичних осіб ця частка складає 65%. Нестабільна природа ресурсної бази ускладнює її використання для розвитку довгострокових кредитних програм.

Висновки. Проведене дослідження продемонструвало значний вплив стрес-факторів 2022 року на структурно-функціональні характеристики банківської системи України. У розрізі груп банків зростає концентрація державного сектору, у тому числі, активів і пасивів найбільшого АТ КБ «ПриватБанк».

Динаміка коштів фізичних осіб у найбільших банках України

№	Показники, млрд.грн.	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023
1	АТ КБ «ПриватБанк»	226	251	278	301	334
2	АТ «Ощадбанк»	122	125	135	151	167
3	АТ «Укресімбанк»	27	27	27	31	33
4	АБ «УКРГАЗБАНК»	28	25	25	30	32
5	АТ «Райффайзен Банк»	43	48	48	51	57
6	АТ «Сенс Банк»	49	48	43	45	43
7	АТ «УКРСИББАНК»	28	32	32	34	36
8	АТ «ОТП БАНК»	21	23	22	24	25
9	АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	12	13	13	14	15
10	АТ «ПУМБ»	35	37	36	37	38
11	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	33	40	37	42	49

Якість кредитного портфелю очікувано погіршується в усіх групах банків. Скорочення частки кредитних операцій супроводжується зростанням розміщення коштів у державних цінних паперах.

Процеси структурних перетворень банківської системи свідчать про активну участь банків у під-

тримці фінансової безпеки країни та необхідність підвищення ефективності управління зростаючими ризиками. Банки мають розвивати перспективні бізнес-моделі, а держава та Національний банк України – сприяти їх розвитку та збалансованому управлінню банківськими ризиками.

Список літератури:

1. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Постанова Правління Національного банку України від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18> (дата звернення: 01.03.2023).
2. Бобиль В.В. Фінансові ризики банків: теорія та практика управління в умовах кризи : монографія. Дніпро, 2016. 298 с.
3. Вовчак О.Д., Канцір І.А. Забезпечення стійкого розвитку фінансового сектору в контексті мінімізації системних ризиків. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 3. С. 104–107.
4. Волков Д.П. Аналіз банківських ризиків: основні підходи до визначення. *Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси*. 2016. Вип. 10(3). С. 131–139.
5. Гриджук Д.М. Основні центри відповідальності та види фінансових ризиків в комерційному банку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 11. С. 31–36.
6. Губа М.О. Поліщук М.В. Ризики в банківській системі України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5. С. 4–9.
7. Демчук Н.І., Абахтімова А.А. Управління банківськими ризиками. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. № 24. Ч. 1. С. 117–119.3.
8. Думенко Н. М. Банківські ризики: специфіка та світові тенденції. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 12. С. 172–175.
9. Карась О.О. Спеціальні системи управління ризиками в банківській сфері. *Ефективна економіка*. № 3. 2015. Дніпровський державний аграрно-економічний університет: Видавництво ТОВ «ДКС-центр». URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3917> (дата звернення: 01.03.2023)
10. Марич М.Г., Марич А.В. Банківські ризики та система управління ними. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2017. Вип. № 23(3). С. 84–88.
11. Потійко Ю.П. Теорія та практика управління різними видами ризиків у комерційних банках. *Вісник НБУ*. 2014. № 4. С. 58–62.
12. Коваленко В.В. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти : монографія. Одеса : ОНЕУ, 2017. 304 с.
13. Фрост С.М. Настільна книга банківського аналітика: гроші, ризики і професійні прийоми. Дніпро : Баланс Бізнес Букс, 2016. 672 с.
14. Звіт про фінансову стабільність Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення: 01.03.2023).
15. Основні показники діяльності банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 01.03.2023).

References:

1. Polozhenniapro orhanizatsiiu systemy upravlinnia ryzykamy v bankah Ukrainy ta bankivskih gruppah [Regulations on the organization of the risk management system in banks of Ukraine and banking groups]. Postanova Nacional'no-

go banku Ukrainy` vid 11.06.2018 № 64. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18> (access date: 01.03.2023).

2. Bobyl V.V. (2016) Finansovi ryzyky bankiv: teoriia ta praktyka upravlinnia v umovakh kryzy: monohrafiia [Financial risks of banks: theory and practice of management in crisis conditions: monograph]. Dnipro. 298 p.

3. Vovchak O.D., Kantsir I.A. (2017) Zabezpechennia stiikoho rozvytku finansovoho sektoru v konteksti minimizatsii systemnykh ryzykiv [Ensuring sustainable development of the financial sector in the context of minimizing systemic risks]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*. № 3. P. 104–107.

4. Volkov D.P. (2016) Analiz bankivskykh ryzykiv: osnovni pidkhody do vyznachennia [Analysis of banking risks: basic approaches to definition]. *Ekonomichni nauky. Ser.: Oblik i finansy*. Vyp. 10(3). P. 131–139.

5. Hrydzjuk D.M. (2017) Osnovni tsentry vidpovidalnosti ta vydy finansovykh ryzykiv v komertsiiinomu banku [The main centers of responsibility and types of financial risks in a commercial bank]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. № 11. P. 31–36.

6. Huba M.O. Poliichuk M. V. (2018) Ryzyky v bankivskii systemi Ukrainy [Risks in the banking system of Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*. № 5. P. 4–9.

7. Demchuk N.I., Abakhtimova A.A. (2017) Upravlinnia bankivskymy ryzykamy [Banking risk management]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Vyp. 24. Ch.1. P. 117–119.3.

8. Dumenco N.M. (2014) Bankivski ryzyky: spetsyfika ta svitovi tendentsii [Banking risks: specifics and global trends]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. № 12. P. 172–175.

9. Karas O.O. (2015) Spetsialni systemy upravlinnia ryzykamy v bankivskii sferi [Special risk management systems in the banking sector]. *Efektivna ekonomika*. № 3.. Dniprovskiy derzhavnyi ahrarno-ekonomichniy universytet: Vydavnytstvo TOV «DKS-tsentr». Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3917> (data zvernennia 01.03.2023).

10. Marych M.H., Marych A.V. (2017) Bankivski ryzyky ta systema upravlinnia nymy [Banking risks and their management system]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*. Vyp. 23(3). P. 84–88.

11. Potiiko Yu. P. (2014) Teoriia ta praktyka upravlinnia riznymy vydamy ryzykiv u komertsiiinykh bankakh [Theory and practice of managing various types of risks in commercial banks]. *Visnyk NBU*. № 4. P. 58–62.

12. Kovalenko V.V. (2017) Systema ryzyk-menedzhmentu v bankakh: teoretychni ta metodolohichni aspekty: monohrafiia [Risk management system in banks: theoretical and methodological aspects: monograph]. Odesa : ONEU. 304 s.

13. Frost S.M. (2016) Nastilna knyha bankivskoho analityka: hroshi, ryzyky i profesiini pryiony [Bank analyst's desk book: money, risks and professional techniques]. Dnipro: Balans Biznes Buks. 672 p.

14. Report on financial stability of the National Bank of Ukraine (2022) Available at: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>(access date: 01.03.2023).

15. Osnovni pokaznyky diyalnosti bankiv [The main indicators of banks]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (access date: 01.03.2023).